

Edice a materiály

ZA ČESKOSLOVENSKÝ STÁT

Rudolf Medek

(Synopsis)

I. PROLOG

1. obraz

Hluboký mír. Letní červencový čas, doba žní. Film představuje krásnou, bohatou krajinu středočeskou, nejlépe okolí Karlštejna v pozadí s hradem. Na polích se pilně pracuje. Sekáči brousí a naklepávají kosy, ženci a žnečky váží snopy. Také domkář Tomeš a jeho syn Jeník, desíletý, pracuje na svém políčku. Nálada veselá. Se západem slunce naložený vůz obilí, tažený kravami, se vrací do vsi. Slunce zapadá za Karlštejnem.

„Jak ohnivě dnes plane hrad v západu slunce! Jakoby hořelo!“

„Je opuštěný - a přece byl kdysi pyšným sídlem českých králů. Dnes nemáme ani králů českých, ba ani české svobody.“

„A nikdy mít nebudeme?“

„Který národ by netoužil po své svobodě? Který národ by si nepřál být sám sobě vládcem, žít ve vlastním svobodném státě?“

„A proč nemáme svobody?“ - „Naši otcové vytvořili slavný stát český kdysi...“ (Chrám sv. Víta, hrob českých králů.) „Ale naše slabosti a chyby, naše nesvornost a hašteřivost, pohřbily opět svobodu národa a daly nad námi panovati cizincům.“ (Staroměstské náměstí, deska popravených pánů, Bílá Hora.) „Ale učili jsme se ve škole báji o Blaníku.“ (Hora Blaník.)

„Ano, celý národ věří v Blaník, věří ve své osvobození!“ (Alšův obraz sv. Václava s nápisem „Nedej zahynouti...“)

Mezitím vůz vrací se do vsi. Vjíždí do vrat, vybíhají mu vstříc ženy a děti a vítají hospodáře.

2. obraz

Náves. Kovárna v podvečer, ještě se pracuje, je vidět výheň, jiskry, údery kladiv. Kovář J a n d a vychází před kovárnu a vítá se s Tomšem. Z města se vrací třetí jejich druh, dělník B á r t a, pracující tam v továrně (berounské nebo kralovodvorské továrny). Usednou na lavici před kovárnou a besedují. Tři jejich chlapci pro ně po

chvíli přijdou a zvou je k večeři. Trojí skromná večeře. Ves usíná. Stmívá se. Ve tmě zjevuje se rudá příšera války, jezdec na koni, maska smrti. Černí havrani poletují nad dědinou a nad celým krajem.

Ještě v noci na domek starostův (Obecní úřad) buší rakouský četník. Vzrušení v jizbě starostově. Za časných hodin ranních obecní strážník již vyvěšuje černožluté dvoujazyčné vyhlášky mobilizační. Lidé se začínají sem sbíhati. Rozčilení, pláč žen. Muži chystají svá zavazadla. Před kovárnou se sejdou Tomeš, Bárta i kovář Janda a stisknou si ruce.

Kovář Janda: „Jsme Slované - a chtějí nás hnáti proti Slovanům. Nikdy!“

Dělník Bárta: „Svět nesmí dopustit, aby bota prušáckého feldwebela zdeптala demokracii a zničila malé národy.“

Rolník Tomeš: „Budeme vojáky, ale jen proto, abychom hájili s v o j e. Svoji půdu a svoji domovinu, naši československou vlast.“

Loučení s rodinami:

Tomeš k ženě: „Nezapomeň, že jsi česká žena a česká matka. Nechť se děje cokoli, věř v naši svobodu. Víra hory přenáší.“

Tomeš k synkovi: „A ty synku, nezapomeň na Blaník! Věř, přijde doba osvobození.“

Odchází k vlaku. Ten je odváží ku Praze. (Praha - třeba z mostu mezi Smíchovem a Vyšehradem.)

Kovář Janda: „Praha byla, je a zůstane naší, zlatou slovanskou Prahou!“

Tomeš: „Proti Srbům a Rusům nedám ani ránu!“

Bárta: „Proti nikomu, kdo bojuje proti našim nepřítelům. Naše místo je jinde než pod černožlutými prapory!“

(Zatím: Přísaha České družiny v Kyjevě, její prapor atd.)

3. obraz

Mobilizace v Praze. Tři vojáci - Tomeš, Janda a Bárta v rakouském polním stejnokroji. Odchod rakouského maršbataliónu.

Na nádraží. Navagónování.

Opět Tomeš, Janda a Bárta. Připínají si na prsa slovanské trikolóry.

Tomeš: „Jediná vlajka, pod kterou může jít český a slovenský člověk do boje.“

Vlak je unáší do Uher, na jih, na bosenské hranice. U Prešpurka (Bratislavi) pozorují panoráma slovenských hor, přejíždějí Dunaj.

Kovář Janda: „A budeme zase jediný národ, Češi a Slováci, a naše vlast bude společným domovem našich bratří od Vltavy, Labe a Ohře až po Dunaj, Hron a Váh, od hor šumavských až přes Tatry k révonosným krajům Slovenska.“ (Mapka československého státu.)

„Ani šibenice (obrázky poprav), ani persekuce (obraz Kramáře, Klofáče, Rašína atd.), ani hlad (obrázky front za války) neodvrátí nás od svatého zápasu za svobodu národa.“

II. ZA SVOBODU NÁRODA

1. obrázek. Prapor České družiny.

Staříčský praporečník Heyduk, bratrovec básníka Adolfa Heyduka.

Výjevy ze života České družiny.

Družiníci přivádějí rakouské zajatce. Mezi nimi Tomeš. Prosí, aby jej přijali ve své řady. „Mám doma ženu a děti, pravda...“ (Obrázek večere v předvečer mobilizace.)

„Mám dorůstajícího synka, kterého bych rád zaučil do hospodářství...“ (Obrázek, jak se loučí se synkem.) „Ale právě pro jejich lepší budoucnost prosím Vás, abyste mi dopřáli té cti, býti československým vojákem.“ (Líbá prapor České družiny.)

Rozvědky (možno i přihráti s Tomšem) bitva u Zborova. Tomeš raněn, ale usmívá se na loži v polním lazaretě, kde ošetřovatelé, lékaři atd. Možno-li, přibrati trojici Husák, Čeček a Syrový, kteří vypracovali vlastní plán zborovského útoku (nebo dle fotografie).

Obraz krajiny Zborovské.

„Tiché kdys budou pláně u Zborova, mir, pokoj a klid nad námi bude vládnout.

Ale věčný život dán bude národu pokořenému...”

Obraz mohyly zborovské, obrazy z pouti ke Zborovu atd. Možno-li, i obraz pohyblivého schématu bitvy u Zborova. Domluvit se v Památníku odboje.

Obrazy z 1. pluku. (Jezerná.)

Svatováclavská slavnost v Jezerné.

„Ale nejen v Rusku, i ve Francii, v Itálii, v Americe, v Anglii a všude po celém světě, kam osud zavál československého člověka, se organizuje zápas za svobodu národa a pro jeho samostatný stát.“ (Mapa Evropy, označení živými bílo-modro-červenými vlajkami rozmach našeho zahraničního hnutí: Kyjev, Petrohrad, Moskva (ruka zapichující praporky!), ruská jihozápadní a západní fronta od Kovelu až k rumunské hranici, pak Ženeva, Paříž, Londýn, Řím, městečko Bayonne v jižní Francii. (prapor roty „Nazdar“), město Arras, (pomník u „Neuville St. Waast“, podobizna Dostálova a jiných z franc. legie).

„Mír v Brestu Litevském... zhroucení Ruska, této veliké naší naděje... jeho pokoření germánskými generály... jeho revoluční rozklad... nic z toho neodvedlo československých dobrovolníků od jejich přísahy, aniž je zbavilo lásky k Rusku a k Slovanstvu.“

(Opět Tomeš, jak líbá prapor České družiny!)

Obrázky z odchodu našich vojsk z Ukrajiny.

Přechod kyjeského mostu.

(Tomeš, snímajíc georgijevský kříž, zamyšlený nad ním, políbí jej a opět si jej připne. Starý státní znak Ruska (carský) se pomalu ztrácí v rudé mlze. Opět však vystupuje prapor České družiny.

„V této době těžkých zkoušek všechno naše zahraniční vojsko přilnulo s tím větší

důvěrou a láskou k vůdci národního odboje, k sjednotiteli branných a politických sil československé revoluce, k Tomáši G. Masarykovi.
(Obrázky, Masaryk v Kyjevě atd.)

Obrázky z odjezdu na východ, výzdoba těplušek, atd.

„Zatím na evropském západě spolupracovníci Masarykovi, Dr. Milan Rastislav Štefánik (obr.) a Dr. Eduard Beneš (obr.) neumdlévali v práci...“ (Obrazy z Říma, 24. květen 1918.)

„24. května 1918, v první výročí vstupu Itálie do války po boku Dohody, odevzdává starosta města Říma československým dobrovolníkům válečný prapor.

Opět Rusko: Večer, Tomeš sedí s kamarády na stupni vagónu.

„Co dělá teď asi kovář Janda?“

(Obrázek z Prologu pod kovárnou. Mění se v podobiznu Jandovu v uniformě italského legionáře, který se začíná vesele usmívat...)

„A co je s dělníkem Bártou?“

(Opět týž obrázek z Prologu, který se mění v podobiznu Bártovu v uniformě francouzského legionáře). Oba mizí za vlajkami francouzskou a italskou. Pak obrázek všech tří z Prologu připevňujících si slovanské trikolóry na prsa svých ještě rakouských uniforem.

Obrazy z fronty francouzské, odevzdání praporu Poincarém a defilé. Vybrati vhodné obrázky.

„V dalekých pláních Ruska a Sibíře bojují však českoslovenští vojáci proti násilí nepřátel, jichž řady rostou. Dobývají četných měst, krajů a oblastí, chrání velikou sibiřskou železnici - magistrálu - a navzdory všem útrapám zůstávají věrni barvám svého starého praporu.“ (Opět prapor České družiny, pak obrazy bojů na Magistrále.)

„Touha po domově, jehož svoboda a pravda již vítězí, je přemáhá... ale vytrvávají čestně na svých místech...“

(Tomeš vzpomínající domova, opět vhodné obrázky z prologu, pak česká krajina, Karlštejn, Praha z různých míst atd. Konečně se vzchopuje, vezme pušku a odchází na stráž s ostatními. Řada různých legionářů, oblečených již v uniformy, jaké se nosily v roce 1919 a 1920 na Magistrále.)

„Zatím osvobozený národ vítá vítěze ze...“

(Příjezd prezidentův a francouzských legionářů do vlasti. Ukázky z různých filmů, prezident, legionáři ve vlasti...)

„Konečně i ruské legie...“

(Nalodování ve Vladivostoku atd.)

„... po velkolepé cestě kolem světa...“

(Obrázky z cest!)

„Vracejí se do vlasti vytoužené, svobodné, vzkvétající...“ (Příjezd 1. pluku atd.)

„Po nějakém čase i slavné ostatky mučedníků z fronty italské i ruské přijímá rodná země k čestnému odpočinku...“ Obrázky z převozu popravených italských a ruských legionářů. Jejich olšanský hřbitov.

„Neznámý vojín od Zborova! Kéž nejen pozůstatky jeho těla, ale i obětavý a hrdinný duch jeho dlí mezi námi, sjednocuje národ, stojí na stráží státu!“

(Obrázek z převozu Neznámého, vnitřek kaple ve Staroměstské radnici, hrob, věnce atd.)

„Ať národ nezapomíná, že jen z velikých obětí vzešla jeho svoboda a že nastane běda jemu, nebude-li jich hoden!“

(Obrázek z pietní síně z Památníku odboje v Tróji.)

Urna Wuchterlova, Tučkova, Jindřiškova, Hofmannova aj., věnce z pohřbu Štefánikova, jeho mohyla na Bradle, urna s popelem Dr. Rašína atd., hrob Švecův v Čeljabinsku, hroby padlých v Rusku, desky popravených v Itálii atd.

EPILOG

1. obraz

Opět táž ves, jako v Prologu. Léto, hluboký mír. Ženci a znečky pracují na poli. Kovárna, v níž kypí práce. Mladý synek kováře Jandy pilně zastupuje svého otce. Z továrny se vrací synek dělníka Bárty a z pole přijíždí Jeník Tomešův s vozem, naloženým obilím.

Pozdravují se navzájem, usedají na lavičku před kovárnou.

Mladý kovář: „Čekáme denně otce domů.“

Mladý dělník: „I my čekáme. Dosti se už nabojoval na Slovensku proti cizímu vpádu.“

Mladý rolník: „A ruští legionáři se vracejí ze Sibiře. Také naše chalupa čeká tátu.“

Zatím: Malá stanička, v níž vystupují tři legionáři: ruský, francouzský, italský. Jdou po bílé silnici, drží se kolem krku, zpívají. Bliží se vesnice, vše jim vybíhá vstříc. Konečně se vítají se syny, s ostatními dětmi, s ženami. Usedají před kovárnu a vypravují:

„No, děti, když jsme byli u Lvova a u Krakova, u Zborova a u Bachmače.“

„A u Arrasu...“

„A na Doss' Alto...“

„U Penzy, Samary, Kazaně, na Bajkale, u Vladivostoku...“

„U Terronu a Vouziörs...“

„Na Piavě...“

„V Dobrudži... U Soluně...“

(Mezi tím se rychle střídají a proměňují obrázky ze zmíněných bojišť, pak mapa Evropy a Asie, kde na zmíněných místech vyšlehuje bílý kouř).

„Byly to těžké doby. Ale byly to i krásné doby. Bojovali jsme pro Vás, děti. Pro Vaše lepší příští. I pro lepší příští Vašich dětí. Mnozí z nás i padli proto, aby Vám všem žilo se lépe. Nezapomínejte!“ (Synkové tisknou ruce svým otcům.) „A stůjte na stráží svobody, braňte i vy odhodlaně všeho toho, co otcové naši Vám vybojovali.“

2. obraz

Po nějakém čase. Opět léto. Silnicí vracejí se domů na dovolenou tři českoslovenští

vojáci, pěšák, dělostřelec, kavalerista. Drží se kolem krku, zpívají. Z pole jim vybíhají vstříc děvčata, vítají se s nimi, žertují, ozdobují je květinami.

„Na dovolenou...“

Přicházejí na náves, před kovárnou.

Jejich otcové se zálibou je tisknou k hrudi a poklepávají na ramena.

„Jaký hezký jezdec!“

„A jaký silák - dělostřelec!“

„A tenhle pěšák je už desátníkem!“

Sednou na lavičku a vypravují.

„To když pochodujeme...“ (Obrázky z manévru.)

„Střílíme...“ (Obrázky dělostřelecké.)

„Cváláme...“ (Obrázky jezdecké.)

„Kdybyste viděli naše děla.“ (Obrázky z cvičení i jednotlivé kusy.)

„Naše aeroplány.“ (Obr.)

Atd.

„A našeho junáckého, pružného prezidenta, nejvyššího velitele...“

(Obrázky s panem prezidentem, defilé apod.)

T o m e š (zestárlý poněkud, ale svěží a horlivý).

„Máme z Vás radost, hoši. Celý národ má z Vás radost. Ví, co pro vlast znamená. Nechceme války, nikdo z nás po ní nevolá. Ale běda každému kdo by se chtěl zle dotknouti Československa!“

(Praha, Hrad, na něm vlající prapor.)

Týž prapor v detailu. V detailu i nápis

„Pravda vítězí.“

Ediční poznámka

Synopse filmu *Za československý stát* je uložena ve Vojenském historickém archivu, ve fondu Vojenské kanceláře prezidenta republiky, kart. 95, čj. k 3090/28. Je to 11 stran strojopisné kopie psaných po jedné straně. Autor textu uveden není, ale na první straně je rukou připsáno (pravděpodobně úředníkem prezidentské kanceláře): „Medek: Libreto čsl. filmu o světové válce.“ Medkovo autorství dosvědčuje i úřední korespondence citovaná v úvodu edice.

I když jde o úpravný čistopis, obsahuje text řadu chyb, především v interpunkci, kterou jsme průběžně doplňovali. Podobně jsme doplňovali i chybějící uvozovky a závorky a odstraňovali překlepy. Bez zvláštního vyznačení rozepisujeme zkratky (*Pam. Odb.* na *Památník odboje*, *Starom. nám.* na *Staroměstské náměstí*, *Č. D.* na *Česká družina* apod.). Běžné zkratky upravujeme podle současného úzu (*aj.* místo *a j.*, *apod.* místo *a pod.*). Slova cizího původu píšeme podle současného pravopisu (*mobilizační* místo *mobilisační*, *maršbatalión* místo *maršbatalion*, *navagónování* místo *navagonování*, *trikolóra* místo *trikolora* apod.; rovněž *družiníci* místo *družinníci*, *georgijevský* místo *georgievský*, *Čeljabinsk* místo *Čelabinsk*). Zasahovali jsme také do psaní velkých písmen (*Památník odboje* místo *Památník Odboje*, *Česká družina* místo *Česká Družina*). Beze změny však ponecháváme „korespondenční“ formu psaní zájmen (*Vy*, *Váš*) v přímé řeči, resp. v mezititulcích. Píšeme *Štefánik* místo *Štefanik*. Slovo *bílo-modro-červené* jsme opravili na *bílo-modro-červené*. Sjednotili jsme odkazy na Prolog (nikoliv na „prolog“).